

7. ՇԱՀԲԱԶ ՄԵԼԻՔՅ

Ժամանակով մարթըմ կեր, էնոր անուն Շահբազ Մելիք էր: Շատ հարուստ մարթ էր: Մեկ կընիկ ուներ, էնոր տղա չըկեր: Ինքն փափաք էր՝ մեկ տղա էլներ ուր:

Եփ տղա չէլավ, ուր կընգան ասաց. - Արի՛ երթանք էճմիածին, աղոթ էներք, Աստված մե մեկ տղա տա:

Գացին էճմիածին, խընթեցին, օր Աստված էնոնց տղոն տա: Հեվարման գախ, օր ժամեն կէլին, Շահբազ Մելիքի կընիկ մեկ խորոտ հեթիմըմ տեսավ ժամու տիւռ: Շատ ուզեց էտա տղոն, էն էլ տասվերկու տարեկան էր: Էնու սըռտի մեչ ասաց. «Կը խընթեմ Աստծուց, ինչքան ես էսա տղոն սիրեցի, Շահբազ Մելիքն էլ իմ պես սիրա, օր տանեմ, էնեմ ծի խոզագնակ: Կարելի յա, օր ես էկա ըստա ուխտի խամար, օր ծի տղա եղեր, Աստված էսա տղոն էտու ծի»:

Մընաց չուր հիրիկուն, Շահբազ Մելիք էկավ ուր հօղեն, կընիկ ասաց. - Շահբազ Մելիք, Աստված մեկ տղոն մ'ա տղվեմ, ես շատ սիրեցի, տուն էլ տե'ս, խի՛ տը սիրե'ս, թի՞ չէ:

Շահբազ Մելիք տղոն օր տեսավ, խընդ կընիկ շատ սիրեց:

Տըղին խարցուց. - Դու ո՞ր տեղացի իս: Խեր ունի'ս, մեր ունի'ս, պարեկամ ունի'ս:

Ասաց. - Չէ՛: Ես գինք էսա տեղն իմ տեսի:

Ասաց. - Ի՞նչըխ քյե էսա տեղն իս տեսե:

Ասաց. - Ես ութ տարեկան, պարսիկի խողի միճից եփ օր գախթըվանք, ինծի խետ ա պերած: Թալած ան էսա տեղ, որփ

անընդ ըզծի կը պախեն:

Ասաց. - Լավ կեղի, տըղա՛, քու անուն ի՞նչ ա:

Ասաց. - Իմ անուն Աղավան ա:

Շահբազ Մելիք տըղին ասաց. - Թե քյե շատ ուզեցի, իմ կընիկ խընդ ծի հա՛վելի ըզքյե կուզա՛: Օր մենք քյե տանինք, մե տըղա էնենք, տու տը գա՛ս, էղիս մի տըղա, թի՞ չէ: Ես էլ շատ հարուստ եմ, իմ մալ կը մընա քյե, կը տեսնաս՝ իմ ծերութնի ժա՛մանակն ա: Էնքան օր էղիս ծի հիշատակ:

Ասաց. - Լա՛վ կեղի, ես չըխտ շատ կուզեմ, օր ծի խեր մ'էղի ու մեր մ'էղի: Ես ա՛մլա խեղճ ու շիվար չըմնամ:

Ասաց. - Շա՛տ աղեկ, վա՛ղ չէ մեկէլ օր ճամբախ կելինք, էրթանք մեր տուն: Քյե կը տանիմ խետ:

Էկան էնոնց տուն: Գյեղացիք հըմեն գացին հառեմ, թե՛ Շահբազ Մելիք, տու գացիր ինչ խընթրելու, օրշնյալ Աստված, քյե տըղե մ'էտու, առիր, պերիր խետ:

Էն էլ գոհացավ Աստծուց, ասաց. - Աստված ծի էտուր:

Խինգ-վեց տարի մ'ատեն գյընաց, տըղեն եղավ տասնեվութ տարեկան: Գա՛րուն օր պացվավ, էնոնց գառ կեր, գառ կը տաներ, կարծեր: Էնոնց գյեղ թաղըմ քուրտ էր, մեկ էլ խայ էր: Գյեղի մեչ աղե՛մ կեր, անուն Դավրեշ աղա յէր: Դավրեշ աղին ախչիկըմ կեր, տասնուխինգ տարեկան էր, անուն Փառիշան:

Էնի ու Աղավան գառներ կը խառնեն հիրար, կը տանեն, կարծեն: Տըղեն պառկավ, քյընավ, ախչիկ հիշար մընաց, օր գառներ չըկուրուսեն:

Տեսավ ախչիկ, օր տըղի պերնից էսպես շողի պես պա՛մ կէլեր, կը մըտեր ներս:

Տըղեն հիշարցավ, ախչիկ ասաց. - Աղավա՛ն, օր տու քյընար, շողի պես պա՛մ կէլեր, կը մըտեր քու պերան, էնի ի՞նչ էր:

Ասաց. - Մենք մըկըրտվեր ենք ավագանի մեչ, էնի մեր օրենքի, մեր մեռոնի շընորքյն ա:

Ասաց. - Ապա հե՞ր ծի չըկա:

Ասաց. - Տու քուրտ ես, ծե մըկըրտութեն չըկա, տուքյ անմեռոն եք:

Ախչիկ ասաց. - Աղավա՛ն, արի՛ ծի ա՛ռ, տա՛ր մըկըրտա՛, էտա լուս ես էլ տեսիմ:

Ասելուն խետ Աստված տղղի խելքյ փոխեց, ախչիկ, տղղեն զիրար սիրեցին:

Ախչիկ տղղին ասաց. - Իմ խեր աղա յա, օր հիմնա, քյիկ էլ, ծիկ էլ, քիւ խերն էլ կը սպանա, տըներն էլ կը վնռա:

Մընաց չուր էն մեկէլ էօր: Գնռներ տարան, կարծան, տեսալ օր էրեցըմ էնդետեն կը գյեր:

Աղավան ասաց. - Փնռիշա՛ն, տերտեր գի կը գն, ես էրթամ զէն պերեմ էսա տեղ, օր քյե մըկըրտա, մարթ չըհիմնա:

Աղավան վնգեց, գըյըննց տերտըրոչ հնռեծ, ասաց. - Տե՛ր հայր, ես քյե պն՛մ տ՛ասեմ, համա չէղի՝ տիւ հուրիշներուն ասես:

Ասաց. - Չէ՛, տղղա՛, ես տերտեր իմ, օր ծի խոստովանքյ էղի, ես մարթիւ քըսա չըմ էներ: Իրավունքյ չունիմ, օր ասեմ:

Ասաց. - Ես ու Դնվրեշ աղի ախչիկ հիրար շատ կուզենքյ, մենքյ հիրար տ՛առնիմքյ, կը խընթրիմ, օր տիւ գնս, էնի մըկըրտիս, օր մեկ մարթըմ չիմանա:

Տերտեր ասաց. - Ջավակս, Դնվրեշ աղեն օր հիմնա, ընծի յէլ կը սպանա, քյե յէլ, քիւ խերն էլ կը սպանա:

Ասաց. - Չէղի՛, տերտեր՛, ուզես, չուզես, տը գնս:

Ասաց. - Ո՛նչ մասթուփ կա խընդ ծի, ո՛նչ մեռոնի շիշ, վնռ առավոտուն կառիմ, կը գնմ, մըկըրտութեն կէնեմ:

Գնռներ պերին գյեղ, չուր առավոտուն, առավոտ շոտ տերտեր էլնվ, էկավ: Ախչիկ էպեր հնխպըրի մոտ, չոլխըցուց, մեռոն թնփեց վերեն, օր տը մըկըրտա:

Տերտեր ասաց. - Քնվոր չըկա, առանց քնվորի մըկըրտութեն չէղի:

Տեսան, օր սարից մեկ մարթըմ գըյըլխըվեր կը գն խընդ էնոնքյ: Տերտեր, էնոնքյ վախեցան, ասին թի քիւրտ ա: Եկավ, տեսան, օր մեկ ճոչ մարթըմ, օր տաս մարթիւ գյորն կըղուվնթ ուներ:

Ասաց. - Տերտեր՛, տիւ էտի ի՞նչ ա ըստն կէնեքյ:

Ասաց. - Պն՛մ չընքյ էնի:

Ասաց. - Չի տ՛ասեքյ, թի չէ ծի իրեքյն էլ ըստն կը սպանեմ:

Տերտեր չասաց, Աղավան ասաց, ասաց. - Ես Դնվրեշ աղի ախչիկեն կը սիրեմ, տերտեր զիրով պերեր եմ, օր կընքն, օր առիմ: Մըկա քնվոր չըկա:

Էտա փնյլեվանի անուն Արագատ էր, ասաց. - Ես Աջմն

Շահի փայլեւման եմ, էկեր եմ էսա կողմեր կան կը գաճ՝ խի ի՞նչ կա, ի՞նչ չըկա: Օր ծի տեսա, էկա, մըկա ես ձե քա՛վոր կէղիմ:

Փայլեւման Արագատ էղավ քա՛վոր: Ախչիկ մըկըրտեցին, տերտեր ուր գյեղ գըննաց, Արագատն էլ սար գըննաց: Աղական, ախչիկ մընացին չուր հիրիկուն, գաճներ տարան տուն: Ըսկի մարթըմ չիմցավ էն մըկըրտութեն:

Էն մեկէլ էօր գաճներ առան տըղեն ու ախչիկ, էլմէլ տարան, կարծան: Աղական պառկավ քընճավ, ախչիկն էլ էնու կուշտ քընճավ: Ախչիկ տեսավ՝ Աղականի պերնի էտա շող պերնեն կէլեր, կը մըտեր ուր պերան, ուր պերնից կէլեր, կը մըտեր Աղականի պերան:

Ասաց. «Օրշնյա՛լ Աստված, մեկ էլ էսա լիւս տեսա, թըխ մեռնիմ»:

Էրկու տարի էտպես ընցավ: Մեկ Մահմուդ աղա տաճիկըմ էկավ Դա՛վրեշ աղի մոտ, օր էնոր ախչիկ ուզա ուր լամկուն:

Ուզեց ու պայման կըտրեց, օր էրկու ամիս նորեն գա տանի, օր էնոր ջըհեզ էնենք, խալավ-խագալստ էնենք, թա՛ղա՛րիք հըմեն էնենք:

Ասաց. - Լա՛վ կէղի, էնոր նաղդ կըտրա՛, փարեն տամ, էրկու սորա կը գաճ, իմ խարս կառիմ, կերթամ:

Աղական չըհիմցավ, էն մեկէլ էօր ախչիկ գըննաց, Աղական տեսավ, ասաց. - Ձի ուզա՞ծ ան, դիրիս ծի ճամբախըմ կընդի: Օր ծի ճամբախ չըկընդիս, ծի պանցըր տեղից կը թալիմ տակ, կը մեռիմ, էտա լիւս չը՛մ խտա, խավար չը՛մ առի:

Տըղեն ասաց էնոր. - Ես, իմ խեր մեր ոռց գաճներ կը տահինք քաղաք, ծախենք: Տանճամ, գաճ, քե մեկ ճարըմ կեննեմ:

Էն մեկէլ էօր Շահբազ Մելիք առավ գաճներ ու ըզտըղեն, տարավ քաղաք, օր ծախա:

Իրեք ավուր ճամբախ գաճն ա: Գաճներ ծախեցին, Շահբազ Մելիք գըննաց, օր փարա տ'առնի, քաղքի մեջ Աղական կուրուսավ: Շահբազ Մելիք էնքան կան էկավ, տըղեն չըկընդավ, էթող, գըննաց:

Ասաց թե՛ տըղեն տուն ա գաճե:

Գըննաց տուն, կընգաճն խարցնեց, ասաց. - Կընի՛կ, Աղական չէկե՛:

Ասաց. - Չէ՛: Չէղի՞ տըղին պա՛ մ'ա էղե, սպանած ան, խի-վընդութե մ'ա էղե:

Մելիքը ասաց. - Չէ՛, իս գաճցի փարեն առա, տըղեն իմ վերեն կուրուսավ:

Էնոնքը սկսեցին տըղի խամար լաց: Աղավան կը մընա քաղ-քոյի մեջ, տեղում չը կընդի, օր պառնկի: Մութըն կը տա վերեն, կը կըծկի սարի'մ պատի տակ: Էտա շենքը Շահի ախպիր մստած տուն ա: Շահի ախպիր կընիկ օր կէլի, տալս կերթա, կը տեսի՝ մեկ տըղե'մ գի կըծկե պատի տակ:

Կը խարցուցա, կասա. - Դիւ ի՞նչ տըղա ես, օր էսա տեղն ես մընացե:

Աղավան կասա. - Ես կարիք եմ, տուն-տեղ չըկընդա՛, ես էլ էկա, կըծկա էսա պատի տակ:

Շահի ախպիր կընիկ տըղին կառի, կը տանի ներս: Խաց կը կերցուցա, չայ կը խըմցուցա: Ու կը խարցնա, թե՛ ո՞ր տեղացի ես, քիւ ջընս հի՞ստ ա, ո՞ր տեղեն էկար: Քիւ անուն ի՞նչ ա:

Աղավան կասա. - Ես որփ եմ, իմ անուն Աղավան ա: Շահ-բագ Մելիքը ծի տարեր ա, էրե ուր տըղա, կը պախա: Գաճներ պերիքը ըստա՛, ծախեցինք, իմ խեր իմ վերեն կուրուսավ, մըկա ես տալս եմ մընացեր:

Շահի ախպիր կընիկ կը շփոթվի Աղավանի անունից:

Կէլի, լալով կը փաթութվի Աղավանի վիզ, տըղեն կը զար-մանա, կասա. - Էսա ի՞նչ ա, էսա կընիկ իմ էրըսներ կը պագա՛, կը փաթութվի իմ վիզ:

Կընիկ կասա. - Մը՛ զարմանա, դիւ իմ ախպիր տըղեն ես: Գախթելու ժամանակ Շահի ախպեր իմ խորոտկութնի խամար գիրգվեն էպեր ուր խամար:

Մընաց չուր հիրիկուն, Շահի ախպեր էկավ տուն, ասաց. - Կընիկ, էսա ի՞նչ տըղա յա՛ էսա տեղ նըստեր ա:

Ասաց. - Իմ ախպիր տըղեն ա, իմ ազքից մարթ չըմընացե, մենակ էնիմ ա մնացե: Խի ի՞նչ տ'ենես, ի՞նչըխ տը պախես, թի՞ տը մըլես տալս:

Շահի ախպեր ասաց. - Կընիկ, քիւ խաթրի խամար ի՛նչըխ ուզես, էնպես կ'ենեմ:

Ասաց. - Իմ ախպիր տըղեն հալա՛ ճիժ ա՛, ճամբխա՛ թըխ ծի խեծնել սորվի:

Աղավանի խալվըներ փոխեցին, ճամբխեցին ծիերու մեջ:
Լավ ծի խեծնիլ սորվավ քանի մ'ավուր մեջ:

Չուր ծի խեծնել սորվավ, ամիսըմ ընցավ, մընաց մեկ ամիս, օր ախչիկ տը տանեն:

Հիրիկուն օր Աղավան քընավ, ախ քաշեց:

Խորքուր ասաց. - Տըղա՛, անոթի՞ կը մընաս, թի՞ ծարավ, օր ախ կը քաշես: Ինչ ուզես, ես էնի քյեզի կը տամ, ինչ գոռծ օր ուզես, քյե էն գոռծին կը ճամբխեն:

Աղավան ասաց. - Չէ՛, խորքի՛ւր, իմ ցավ պաշխա պան ա:

Խորքուր ասաց. - Քու ցավ ծի ասա՛, թե ի՞նչ ա, քու ցավին մեկ ճար մ' էնեն:

Աղավան ասաց. - Ես ու Դավրեշ աղի ախչիկ հիրարու շատ կուզենք, հիրար տ'առնինք, մըկա չաճողվի, մարթ էլ չըկա, օր ընծի խամար պերի, էտը խամար ախ կենեն:

Խորքուր ասաց. - Աղավա՛ն, տու խայ ես, էնի քուրտ ա, ի՞նչըխ տու էնի տ'առնես, էնու խեր քյե կը սպանա:

Ասաց Աղավան. - Էղի, չէղի, ես էնի տ'առնեն:

Խորքուր շիվարած մնաց:

Ասաց. - Օր էնպես ա, ես ճամխեն, Արազատ փայլեվան պերիմ, տընիմ խընդ քյե, գյընա՛ քու խոր տուն, օր ախչիկ առնես, պերես:

Ճամխեց, Արազատ փայլեվան էկավ, ասաց. - Շահի՛ կին, տու ընչի՞ խամար ես ծիկ ուզե:

Շահի կին ասաց, թե՛ իմ ախպար տըղի խետ պիտի էրթաս էնոնց գյեղ, օր ճամխըներ զարարըմ չըլնի իմ ախպար լաճուն:

Ասաց. - Պե՛ ախպար լաճ, տանիմ:

Փայլեվան Արազատ օր ախպար տըղեն տեսավ, շատ խընդացավ:

Ասաց. - Թե էսի Աղավան ա, ես էնոր քավոր եմ էղե սարի մեջ:

Շահի ախպրկին ասաց. - Տու ի՞նչըխ էնոր քավոր ես էղե:

Ասաց. - Եփ ես գացի կամ գալու էն երկիրներ Շահի անոթով, սարի մեջ տեսա, օր մեկ տերտերըմ, մեկ տըղեն՛մ, մե ախչիկըմ էն տեղ կայնած են: Էն տեղն էլ քանի՛մ խատ էլ գառ կարծին: Գացի, անոնց խառցնեցի, թե տու ի՞նչ մարթ եք, ի՞նչ կենեք էսա տեղ: Տերտեր պա՛մ չասաց, ախչիկն էլ ծեն չէխան, Աղավան ասաց. «Ես

եսա ախչըկեն շատ կը սիրեմ, տ'առեմ: Տերտեր պերեր եմ, օր մըկըրտա, մըկա քնվոր չըկա»: Ես էղա էնոր քնվոր: Հիմա ես շատ ուրախ եմ, օր տըղեն առնեմ, տանեմ ուր գյեղ:

Շահի ախպիր կին վնխեցավ, ասաց. - Իմ ախպիր տըղին պիտի ըսպանեն, օր քըրտիւ ախչիկ խայացուցե, պիտի առնի:

Արագատ փայլեվան ասաց. - Դե՛, էն էլ տիւթը մտածեք:

Շահի ախպրկին ասաց. - Աղավան՛, էտպես մ'է՛նե, օր Շահ իմնա, քիկ էլ, ախչիկն էլ կը սպանի:

Ասաց. - Խորքիւ՛ր, չէղի, ես ախչըկեն խոսք տըվեր եմ, էնոր ժամանակ ամիս կես ընցեր ա, մընացեր կես ամիս, օր կը տանեն, ես պիտի էրթնմ խասեմ, քննի չըն տարած:

Էլան, Արագատ մեկ ծի խեծավ, Աղավան էլ մեկ ծի խեծավ, Էկան, գնցին էնոնց գյեղ: Չու՛մ գնցին էնոնց գյեղ, խելին էկեր էր, Դնվրեշ աղի ախչիկ կուգեր օր տաներ:

Ախչիկ Աղավանին կաչկեր, կասեր. «Չէկավ, ծի խապեց, թուեց էսա կրակի մեջ»:

Հիրիկվան Աղավան, Արագատ խընդորնց գնցին, խասան գյեղ:

Մեկ ախչկան ասաց, թե՛ Աղավան էկավ:

Ախչիկ ուրախացավ, էլնվ տոււ, Աղավանին տեսավ:

Ասաց. - Խելին էկեր, ծի կը տանի, տիւ ի՞նչ կը մըտածես, տիւ ո՞ր տեղն էր կուրիսե չու՛մ մըկա:

Աղավան ախչըկեն ասաց. - Պատրաստվի՛, առավոտ քյեզ կը տանիմ: Յան քյե կնգատենք, յան մի երկըսիս էլ կը սպանեն: Արագատ՝ մեր քնվոր, մեր խետն ա, թի էնի մի ազատա էսա խելից, էսա խարիր հիսուն ծիավորից:

Ախչիկ ուր պատրաստութուն տեսավ, առավոտուն շոտ Աղավան, Արագատ էնոնց ծիանք պատրաստած ան, օր ախչիկ փախուցեն:

Ախչիկ տեսնալուն պես իրենց ծիանք խեծան:

Արագատ փայլեվան ախչիկ առավ էնու ծիու թնրք:

Քըշեցին: Քըշելու ժամանակ գյեղի կողքին մեկ քուրտըն էնոնց տեսավ, ճանչըցավ, թե էսի Դնվրեշ աղի ախչիկն ա, օր փախուցին, տարան:

Ախչըկեն կանչեց, ասաց. - Դի՛ր կերթաս էտա խայերու խետ, քիւ խելին էկեր ա, քյեզ կը տանի:

Շուտ քուրտ գլընաց, լուր էտու ախչըկե խոր՝ Դավրեշ աղին, օր Շահբազ Մելիքի լաճ Աղավան, մեկել չըճանչըցա, քու ախչիկ փախուցին, տարան: Խելին էկեր ա, քյեզ ամոթ ի:

Դավրեշ աղան հերսոտավ ու էլնվ խելուն ու խոլամներուն ասաց. - Էլեք խեծենք, ինենք էնոնց հիտև:

Խեծան, էնոնց հիտև ընգան իրեք խարիր մարթ: Ծիեր քըշեցին, մեկ սահաթից էնոնց խասան:

Աղավան էտ տեղ հիտուց պըշկավ, տեսավ օր ծիանքներու թոզ էրեկաց, չէրեկաց, էնոնց մոտխըսցան:

Ասաց. - Արազա՛տ, մեզի խասան, ի՞նչ էնենք, ծիկ էլ կը սպանեն, ախչըկեն էլ, քյեզ էլ:

Արազատ փայլեկան ասաց. - Թըղ գան, էնոնք իմ անուն չըլսած, հիմա ես էնոնց խետ կը խոսիմ:

Արազատ ծիուց էճավ տակ, ծիու յուլար էտուր Աղավանին ծեռ, կանչեց քուրտերուն:

Ասաց. - Մի՛ գաք, մեղք եք, ե՛տ տանջեք: Ախչիկ, տըղեն գիրար կը սիրեն, էնու խամար կը տանիմ: Թե օր չէ, ետ չեք տանճա, ես Շահի փայլեկան Արազատն եմ, օր կըռվու մեչ մտա, ծե հըմեն կը սպանեն:

Դավրեշ աղեն քըրտերուն ասաց. - Մեկ խայու տըղա յա, կուզի մե էսա իրեք խարիր մարթուն վախցուցելով ետ տա:

Կըռվ բաշլեց: Աղավան չի կանա կըռվի, Արազ փայլեկան միքն կը կըռվի: Զուր ճաշու ժամանակ հիսուն մարթ ըսպանեց:

Դավրեշ աղեն վեր ուր փոշպընավ, ասաց. - Մեզնից հիսուն մարթ ըսպանեց, մենք չըկարցանք էնու պա՛մ էնել, թե չուր հի-րիկվան կըռվենք, հիսուն-վաթսուն մ՛էլ կը կոտորա, ֆայդա չեներ, տանճանք, էրթանք մեր տուն:

Տանջան, գանցին ուրենց տուն: Էնպես մալուլ, փիս-փիս գանցին փեսի տուն:

Դավրեշ աղեն տանջավ, գլընաց Շահբազ Մելիքի տան տուռ կանավ, ասաց. - Մելիքին կանչե՛ք, թի գա:

Մելիքին կանչեցին, ասին. - Տո՛ւս արի, Դավրեշ աղեն քյե կը կանչի:

Շահբազ Մելիք ռուր կընգան ասաց. - Օր ծի կանչա, տանի տուս, ծի տը սպանա: Էսա ի՞նչ բալն էր՝ մի խամար գլընեցինք,

գանցինք էսա խոգանգանակ պերեցինք, էսա պատիճն իպե մեր գլըլիխ:

Կընիկ ասաց. - Աստված օղորմած, պան չըկա, գլընա՛ մեկ խենք ի՞նչ կասա, ի՞նչ չասա:

Եփ Շահբազ Մելիք էլանվ տիւս, գլընանց Դանվրեշ աղին մեկ փաթե մ'էթալ:

Ասաց. - Ձի ի՞նչ ես կանչե, աղա՛:

Ասաց. - Քյաֆըր, տիւ չը՞ս գլինա քյե ընչի խամար եմ կանչե: Քիւ տըղեն իմ ախչիկ փախցուցե, տարե:

Շահբազ Մելիք ասաց. - Դանվրեշ աղա, ես ի՞նչ էնեմ, էն իմ տըղեն չէր, մեկ հեթիմ էր, ես պիրեցի, տերեցի, ես ի՞նչ մեղավոր եմ, թի էն քի ախչիկ փախցուցե: Մեղավոր տըղեն ա, գլընա՛ հետեվեն, պըռնա՛, ըսպանա՛:

Ասաց. - Գանցի, հիսուն մարթ էլ վերա տըվի: Խետ մեկ մարթըմ կեր, չըճանչըցա ո՞րն էր, կասեր թե՛ ես Աջմու Շահի փայլեվան եմ: Ես ետ տանցա, էնոնք գանցին:

Շահբազ Մելիք ասաց. - Ապա ի՞նչ կուզես, աղա՛:

Աղեն ասաց. - Խեծի՛ քիւ ծիւն, խընդորանց էրթանք, բալքի քիւ խոսքով իմ ախչիկ ետ տանցուցենք:

Շահբազ Մելիք ասաց. - Լա՛վ կէղի:

Էլան, խեծան, գանցին: Գանցին կան էկան, էնոնց չըտեսան, չըգլիտցան դիր վեր են գանցած:

Էնոնք թըխ ախչըկե հիտև կան գան, մենք տաննանք Աղավանի, Արազատի վերեն, խենք՝ որ տեղ վեր գանցին:

Աղավան, Արազատ առան ախչիկ, գանցին չուր սարի՛մ տակ, չիմա՛մ կեր դա, հախպիւրըմ, ծիւնք թողին արածալ, ուրենք խաց կերան, ճիւր խըման, խանգըստան, պառկան:

Էն սարի մեջ քանսուն զերանկ կը մըռնան:

Էտա զերանկներ Աղավանին ու Արազատին օր տեսան՝ պառկած են հախպըրի վրեն, ասին. - Մենք էսա տեղ էսքան թալան-թուբան էրեր ենք, էսա ճամխըներ կըտըրվեր ա, մարթ չէրթա, չի գա, էսա մարթեր ի՞նչ մարթ են, օր էկած են էսա տեղ, ռըհաթ պառկած ան: Յան էսոնք խալիմ են, յան շատ կըտորիճ են:

Ձերանկ-բաշին ասաց. - Իմ դիւլքին պերե՛ք, ես մայեմ, խի էսա ի՞նչ մարթ են:

Դուրսով իշկեց, ճանչնցավ, օր Արագատ՝ Աջմա Շահի փայլեվան էր:

Ընգերներուն ասաց. - Եսի Աջմու Շահի փայլեվան ա, էնոր խամար անվախ պառկած ա: Մե տանք ետ, պաղկըվենք, օր չիմանա, էլնի մե ըսպանա:

Գացին, սարի մեջ պաղկըվան: Արագատ չիմացավ: Քընուց իլան վեր, էնոնց ծիանք պատրաստեցին, խեծան: Գացին խորքիւրոջ տուն՝ Շահի ախպիր կընգան մոտ:

Էն ժամանակ Շահի ախպիր կին տեսավ, օր Աղավան ու Արագատ առին ախչիկ, էկան կանան տուռ:

Շոտ գընաց, առավ Աղավան ու ախչիկ, էկավ տուն, ախչիկ տարավ մեկ հողի մեջ պախեց, օր Շահի ախպեր չըգա, չըտեսնի, չուր միճոցը կընտի:

Մընաց չում հիրիկուն, Շահի ախպեր էկավ տուն:

Կընգան ասաց. - Քիւ ախպիր լաճ էսա էղավ յոթ, տաս էօր կուրուսե, ո՞ր տեղն էր գացե:

Կընիկ ասաց. - Էնու խորթ խերըմ կոր, գացեր էր էնոր տեսնելու, էկավ:

Ասաց. - Էն տեղ ի՞նչ կեր, ի՞նչ չըկեր, ի՞նչ բասըմ կեր:

Կընիկ ասաց. - Շահի՛ ախպեր, ես, տու հիրիկ, կընիկ եմք, քե մեկ պա՛մ տասեմ, թե իմ խոսքով չէնես, յան ծի չըվընից կախեմ, յան պանցր տեղեն ծի տը թալեմ տակ, մեռիմ:

Ասաց. - Կընի՛կ, ասա, խեմ՝ ի՞նչ խընթիր ա:

Կընիկ ասաց. - Իմ ախպիր լաճ Դավրեշ աղի ախչիկ սիրեր ա, էսա քանի մ'օր օր գացեր էր, գընաց, ախչիկն ա փախուցեր, պերեր, խենք տու ի՞նչ կասես:

Ասաց. - Կընի՛կ, թե Շահի իմնա, լաճն էլ, ախչիկն էլ կը սպանա: Մեր օրենքի մեջ չըկա, օր խայու տըղա քըրտու ախչիկ խայացուցա, փախցուցա: Էտի շատ գեշ պան ա:

Կընիկ ասաց. - Գի պերեր ա, Աստըծո՛ւ խաթըր, մեկ ախպիր տըղա ունիմ իմ ցեղական, էլ տու գլխաս:

Շահի ախպեր հիրիկուն Շահին ասաց. - Իմ կընգան ախպիր տըղեն՝ Աղավան, Դավրեշ աղի ախչիկ փախցուցե, պերե: Խի տու ի՞նչ կասես:

Ասաց. - Տըղի վիզն էլ, ախչըկեն էլ ջալատի պիտի տամ կըտրել: Էտի մեր օրենքին հակառակ ա:

Շահի ախպեր խընթրեց Շահից. - Մեկ ճամբարսըմ կընտը-
նես, էտոնց վըզքեր չըկողրես, իմ կընգան ցեղականից մեկ էտա
տըղեն ա մընացեր: Օր տըղի վիզ կըտրես, իմ կընիկ յան ուր կը
խեխտի, յան մեջտեղից տան կը թալա, իմ էրկու ճըժեր հեթիմ կը
մընամ:

Շահ ասաց ախպիր. - Ճամխա՛, լաճ, ախչիկ պե՛, քննենք, թե
ի՞նչ պատճառով ա ախչիկ խայացեր, ի՞նչ պատճառով ա
փախեր:

Ճամխեց, լաճ, ախչիկ առավ, էկավ:

Լաճուն խառցուց, թե՛ ախչիկ ընչի՞ պերեցիր:

Ասաց. - Ախչիկ ծի սիրեց, ծի փափաքավ, ես էլ պերի:

Ախչըկեն խառցուց, ասաց. - Քյե գիռո՞վ ա պերե, թե՞ տիւ
քիւ կամքով ես խայացե:

Ախչիկ ասաց. - Ջի գիռով չըպերե, ես իմ կամքով եմ խա-
յացե:

Շահ ասաց. - Տիւ ընչի՞ն թըմախ էրիր: Մալին էրիր, ոսկուն
էրիր, ընչի՞ն թըմախ էրիր:

Ասաց. - Նա՛ մալին եմ թըմախ էրեր, նա՛ ոսկուն. ես, տըղան
խընդորաց գան կարծենք, տըղան եփ օր քըլնավ, քըլնելու մեջ ես
տեսա՛ շողի պես լիւս պա՛մ կէլներ ու կը մըտեր էնու պերան վեր:
Ես էնի օր տեսա, տըղեն օր հիշարցավ, ես խառցընցի, ասի.
«Աղավան, էն, օր տիւ քըլնար, էնի ի՞նչ էր՝ լիւսիւ պես կէլներ ու
կը մըտեր քիւ պերան»: Տըղեն ծի ասաց. «Մենք ավագանի մեջ
մըկըրտվեր ենք, էտի մեռոնի շընորքյն ա, կէլի, կը մըտի իմ պե-
րան»: Ես էլ էտա լիւսիւ խամար տըղին սիրեցի, խայացա ու
առա:

Շահն ասաց. - Շա՛տ լավ, մենք ճամխենք, էրկու վարթա-
պետ, էրկու խատ տերտեր պերենք էստեղ, օր ծեր օրենք շատ
լավ օրենք ա, ծե էսա գյետի մեջ թող փըսակեն: Թե ծեր օրենք
շատ զորութենով ի, ճիւր պիտի դադրի, չուր ծեր փըսակ էղի, եթե
ճիւր դադրավ, ծեր փըսակ էրին, տիւ ազատ եք, եթե չըդադրավ,
ծեր էրկըսվի վիզ և էրկու քահանային ու վարթապըտին պիտի
կըտրեն:

Շահ հարիսկեց, էրկու տերտեր, էրկու վարթապետ էպի:

Վարթապետին, տերտըրոչ ասաց. - Մեկ խայու տըղե՛մ
քըլրտիւ ախչիկ փախցուցե, պերե, էտոնց փըսակ տ՛ենքք էսա

գյետի մեջ, եթե ճուր դադրավ չու՛մ էնոնց փըսակ եղավ, արդեն տու՛ հըմեն էլ ազատ եք, օր չէ՝ ճուր չըդադրավ, ծեր՝ քահանաներուն ու վարթապետներուն վիզ կը կըտրեմ, օր չէլի սովորութեն:

Տերտըրնիր, վարթապետնիր շատ վախեցան էնոնց քանից: Թե էսա ճուր խընձ Արագ շատ ի, ի՞նչըխ պիտի դադրի, օր մենք փըսակ էնենք:

Ճամխեցին, լաճ, ախչիկ պերին, օր տանին ճըրու անփ, փըսակեն:

Պերելու ժամանակ Շահբազ Մելիք ու Դավրեշ աղեն, օր ախչըկե հիտև կան կը գյեն, էկան պատահան: Եփօր տարան ճըրու պըռուկ, քահանեք, վարթապետներ լալիվ, բոռալով կանչեցին Աստված, թե՛ մե անգատես էսա գանգանի ծեռնեն:

Խարս, փեսեն էճան ճըրու մեջ, պաշլայեցին փըսակ էնել, ճուր Աստծու կամքով դադրավ: Էնոնց փըսակ էրին:

Շահի ժողովուրթ հըմեն զարմացան:

Դավրեշ աղեն ու Շահբազ Մելիք, օր գանգած, պատահած, էնոնքն էլ զարմացան:

Փըսակ պըռծան, ու խարս, փեսեն ճըրուց տուս էլան, ճուր ըսկըսեց էրթալ:

Շահ ասաց. - Տու ազա՛տ, գանցե՛ք դիր, օր կուգեք:

Շահբազ Մելիք, Դավրեշ աղեն առան ախչիկ, տըղան, պերին իրենց գյեղ: Տարան Մելիքի տուն:

Դավրեշ աղեն էնու կընգան պատմեց, ասաց. - Թե մեր ախչիկ Աղավան օր առավ, գյետի վերեն փըսակեցին, գյետի ճուր դադրավ, ես փափաք եմ, օր ամբոխչ տընով տաննանք խայ:

Կին ասաց. - Օր էնպես ա, ես էլ կուգեմ:

Տընով հըմեն խայացան, Աղավան էլ պերին, ուրենց տըղա էրին:

